

ANN MEERSMAN EN KRISTIN STROOBANDT

Kleuters die net iets meer kunnen

Meer dan 400 tips voor kleuters
met een ontwikkelingsvoorsprong

Acco Leuven / Den Haag

Inhoud

Inleiding	5
Ten geleide	7
Hoe herken ik een kleuter met een ontwikkelingsvoorsprong?	9
DEEL 1 Wat is een ontwikkelingsvoorsprong?	9
Cognitieve signalen	12
Niet-cognitieve signalen / het zijnsluit	18
Sociaal-emotionele signalen	32
DEEL 2 Begaafdheid in beeld	41
Begaafdheid in harmonie	42
Begaafdheid in disharmonie: speel- en leerhouding	44
Begaafd in disharmonie: sociaal-emotioneel	49
Begaafd in disharmonie: speel- en leerhouding en sociaal-emotioneel	53
DEEL 3 Waarom en hoe “differentiëren” voor kleuters met een ontwikkelingsvoorsprong	55
Hoekenwerk in de kleuterschool	57
De bouwhoek	63
De huis- en poppenhoek	75
De boekenhoek	87
De winkelhoek	97
De schrijfhoek	105
De rekenhoek	119
De taal- en letterhoek	141
De spel- en denkhoeke	153
De teken- en knutselhoek	173
De puzzelhoek	185
Ontdekkisten	195
Filosoferen	211
SLOT	219
Selectieve bibliografie	223
Illustratieverantwoording	226

De bouwhoek

INGENIEURS AAN DE SLAG!

In de bouwhoek vinden we kleuters die **sterk ruimtelijk** georiënteerd zijn. Ook kleuters met een sterke taalontwikkeling en rijke fantasie kunnen zich in deze hoek uitleven.

Jasmine komt maandagochtend blijgezind naar school. Gisteren was ze met haar ouders op de manege van tante Nicole. Ze mocht de pony's verzorgen en op haar lievelingspony rijden. Vandaag heeft ze besloten om dit spel na te spelen in de bouwhoek. Met de Kaplablokken hoopt ze de stallen na te bouwen. Dat is een uitdaging: "Hoe ga ik de muren hoog genoeg kunnen maken zodat de paarden eronder kunnen? Hoe zal ik de weg naar de stallen bouwen? Hoe zal ik...?" Met blozende wangen is Jasmine al aan het bouwen...

Onze "kleine ingenieurs" in wording vertellen ons graag hoe zij dit aanpakken. Af en toe veranderen van materialen doet bouwen!

.....

In deze hoek komen verschillende uitdagende **materialen** en **opdrachten** aan bod.

Materialen

- › Bouwmaterialen = materialen die gestapeld kunnen worden
- › Constructiematerialen = materialen die verbindingen hebben
- › Groot en klein materiaal
- › Kosteloos materiaal
- › Gecombineerde materialen
- › Kledij zoals bouwvakkerskledij, boerderijkleren, werkhelm, petjes, veiligheidsbril, ... bieden mogelijkheid tot rollenspel.

Opdrachten

- › Vrij spel
- › Enkelvoudige opdrachten
- › Gecombineerde opdrachten
- › Gesloten of open opdrachten
- › Opdrachten vertrekkende vanuit een prentenboek – de verteltafel waarop een verhaal naverteld / gespeeld kan worden.

We zetten verschillende **uitbreidingsmogelijkheden** even op een rijtje.

Groot materiaal

- › Grote auto's, grote kranen, grote vrachtwagens, tractoren, kruiwagens om materialen te vervoeren.
- › Grote houten blokken, geschaafde planken, ...
- › Grote bouwblokken, Duplo, ...
- › Allerlei constructiemateriaal om te schroeven, in en uit elkaar te halen, ...
- › Groot kosteloos materiaal zoals schoendozen, rollen, kokers, plastic of houten kegels, plat karton uit de stoffenwinkel, plastic deksels van potten, ...

Klein materiaal

- › Kleinere houten blokken, kleinere materialen om in en uit elkaar te schroeven, magnetisch bouwmetaal (zie catalogi schoolmaterialen). Die zijn eerder bedoeld om de fijne motoriek van onze ukkepukken te ontwikkelen.
- › Klein kosteloos materiaal: plastic potjes, lege rolletjes van een kassa en allerlei spulletjes die ouders aanbieden en waarmee kleuters veilig kunnen spelen.
- › Figuren: boerderijdieren, waterdieren, zoogdieren, dieren uit de woestijn, fantasiedieren, poppetjes, soldaatjes, bomen, ...
- › Verbindingsmaterialen: touwen, rekkers, wasknijpers, sterke kleefband, satépennen, dopjes, ...

Gecombineerde materialen

Hierbij geven we de kleuters de kans om verschillende materialen met elkaar te combineren. Zo wordt het een hele uitdaging om op zoek te gaan naar de verschillende technische mogelijkheden van diverse materialen.

Voorbeelden

- › Met een koker kan je een ronde zuil maken, maar wanneer je hem neerlegt, gaat hij rollen. Je kan de grote koker ook gebruiken voor het bouwen van een stevige steunpaal om een verdieping te bouwen.
- › Welke materialen heb je nodig om verschillende bouwmaterialen met elkaar te verbinden? Creatief denken!

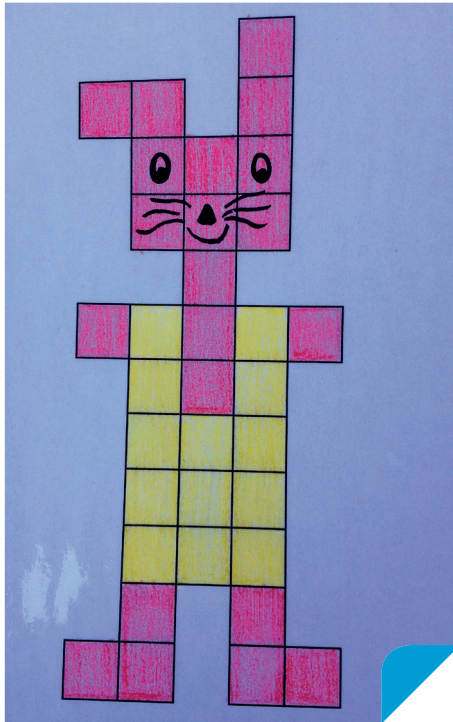
Open en gesloten opdrachten

Bied opdrachten aan die het *creatief denkvermogen* ondersteunen en stimuleren.

a) Vrij spel waarbij kleuters de verschillende eigenschappen van diverse materialen verkennen en ontdekken.

b) Er wordt met één materiaal gespeeld. Hierbij leren kleuters omgaan met beperkingen en moeten ze hun eigen fantasie, doorzettingsvermogen en de verschillende spelmogelijkheden zelf ontdekken en uitbreiden. Ze kunnen hierbij eventueel observeren wat iemand anders met dit speelgoed doet. Zo kunnen we de eigen kennis en vaardigheden, maar ook het eigen frustratieniveau van de kinderen aanspreken: Zet ik door? Geef ik vlug op? Kies ik toch maar voor een andere hoek?

c) Aanbieden van stappenplannen en bouwplannen

VARIATIE IN OPBOUW

Jongste kleuters

- › De kleuters bouwen iets na door verschillende Clicksblokken op de figuur te leggen.

Oudste kleuters

- › Er wordt gevraagd om ervoor te zorgen dat konijn Rikki kan blijven staan.

Zowel jongste als oudste kleuters

- › Bij het bouwen van dieren: met welke blokken kunnen we deze dieren het makkelijkst nabouwen? De kleuters worden hierbij gestimuleerd om hun eigen denkvermogen aan te spreken.

- › Bij de volgende opdracht krijgen kinderen een plattegrond waarbij ze kunnen “lezen” waarvoor elk symbool staat.

**Zoek de woorden op de plattegrond van het eiland.
Wat betekenen ze?**

berg **boom** **boot**

brug **water** **schat**

Eigen ontwerp: Ann Meersman

MOGELIJKE DIFFERENTIATIE BIJ DEZE OPDRACHT

Jongste kleuters

- › Minder tekeningen, eenvoudigere opstelling
- › Een voorgetekend grondplan aanbieden waarbij kleuters de verschillende voorwerpen op de juiste plaats zetten. Wie wil, kan er meerdere objecten bijzetten en later bijtekenen.

Oudste kleuters

- › Uitdagende vragen stellen:
  - Waar bevinden we ons?
  - Wie woont er in dit verhaal?
  - Kan je zelf een verhaal maken met de nodige figuren?

Zowel jongste als oudste kleuters

- › Nodig de kleuters uit om zelf eens een bouwplan te tekenen en daarna na te bouwen, net als Leonardo da Vinci. Kan jouw tekening nagebouwd worden door andere kleuters?
- › Een leuk prentenboek dat hierbij aan bod kan komen:
Het boek van Leo – Arend van Dam
- › Nodig kleuters uit om een gekend bouwwerk na te bouwen.
- › Nodig kleuters uit om een voorwerp na te bouwen vertrekkende vanuit reclamefolders: bouw een kippenhok op palen, met een verdieping en een trapje. De foto uit de reclamefolder kan stimulerend of ondersteunend werken.
- › Nodig kinderen uit om foto's te nemen van hun bouwwerk. Die kunnen dan later eventueel geprint en in een map bewaard worden of opgeslagen worden op de computer. Nadien kunnen de bouwwerkjes bewonderd of nagebouwd worden. De naam van de "architecten" erbij laten noteren geeft een meerwaarde aan het bouwwerk. Een leuke herinnering.
- › Nodig de kinderen uit om zowel in de diepte, de hoogte, de breedte als in de lengte te bouwen. Kan het kind niet meer aan zijn bouwwerk omdat het te hoog wordt of heeft de kleuter te weinig bouwruimte? Stel dan gerust enkele vragen zoals: Hoe zou je dit op een veilige manier kunnen oplossen? Hoe kan je ruimte bijmaken?

**Uitgeverij Van
Holkema & Warendorf,
auteur: Arend van Dam,
illustrator: Alex de Wolf**

d) Aanbieden van een gesloten opdracht: als leerkracht stel je bepaalde eisen aan de bouwopdracht.

Jongste kleuters:

- › Papa Mark heeft voor zijn vrouw Sofie een nieuwe auto gekocht. Mama vindt het jammer dat de auto nu buiten in de regen staat. Wie kan mama helpen om voor haar nieuwe auto een garage te bouwen?
- › De klaspop heeft dringend een nieuw bedje nodig. Probeer met de houten blokken een bed te maken dat groot genoeg is. Kan je ook een klein, een groter en een groot bed bouwen zoals in het verhaal van Goudlokje en de drie beren?
- › Kan je een garage bouwen waarin 4 auto's en 2 vrachtwagens naast elkaar kunnen staan?
- › Bouw eens een huis met een puntdak waarin onze klaspop kan rechtstaan.

Oudste kleuters:

- › De juf vertelt dat boer Lucas zijn boerderij wil uitbreiden en dat hij hiervoor enkele nieuwe stallen nodig heeft. Hij wil een stal waarin 4 koeien kunnen staan, een stal waarin 6 koeien kunnen en nog een stal waarin 10 koeien passen. De stallen worden gebouwd met Duplo en hebben een dak nodig. Robrecht en Matthias reageren alvast enthousiast: "Ah, ja, anders regent het binnen!" Zij willen boer Lucas hierbij zeker helpen en beginnen ijverig te bouwen. Matthias merkt op dat er toch een groot stuk weide zal verdwijnen door de bouw van de stallen. Is dat nog wel genoeg voor al die koeien?
- › Binnen het thema "ridders en kastelen" vraagt juf om een kasteel te bouwen met 5 torens, 2 poorten en een brug over een gracht.
- › Marie en Nell vinden het jammer dat de poppen in de poppenhoek geen tafel en stoelen hebben. Juf vraagt: "Willen jullie dat voor hen maken met Clicks?" De twee meisjes tekenen snel een plannetje, rennen naar de doos en beginnen te bouwen.
- › Binnen het thema "sterren en planeten" dromen Mathis, Jolien, Kim en Kenneth ervan om naar de maan te vliegen. Ze kunnen er maar niet over ophouden. Ze vragen zich voortdurend af hoe zo'n ruimtereis zou verlopen. Juf daagt hen uit: "Hé astronauten, bouwen jullie dan maar eens een raket voor jullie viertjes..."

- › Juf vertelt dat ze graag 4 visjes in de klas zou hebben. Maar ja, ze heeft geen aquarium... Wouter en Aline willen hun juf graag helpen met haar probleem. Juf reageert dolgelukkig: “Willen jullie mij echt helpen? Willen jullie een aquarium bouwen voor 4 vissen en met 6 planten?” Wouter en Aline denken goed na over hoe ze die klus zullen klaren. Wouter bedenkt: “Zo’n ‘aquarieding’ moet wel waterdicht zijn, hoor!”
- › De kleuters worden uitgenodigd om volgens een opdrachtkaart een huis te bouwen. De architect heeft een huis ontworpen en nodigt nu de “bouwvakkers” uit om het huis zo goed mogelijk en met de juiste materialen te bouwen. De architect geeft nog wat raad: “Zorg ervoor dat jullie de juiste blokken verzamelen en dat jullie daarbij letten op kleur, vorm, grootte en aantal.” Bij de jongste kleuters kan het aantal blokken kleiner zijn en kunnen die aangegeven worden door stippen of het juiste aantal blokken naast elkaar.

	
	6
	3
	5
	9
	7
	2
	4
	8
	1

e) Aanbieden van **opdrachten die individueel, per 2 of per 4** uitgevoerd kunnen worden. Een rijke opdracht om te werken aan sociale vaardigheden.

- › Kobe is een kleuter die het sociaal niet zo makkelijk heeft omdat zijn denken net iets anders verloopt dan dat van zijn leeftijdsgenootjes. Wanneer Kobe zelf een vriendje kiest om een opdracht te maken, zal er een grotere succeservaring zijn dan wanneer de juf hem verplicht om met een specifiek iemand te werken. In een latere fase kan de opdracht met meerdere, door de juf bepaalde kleuters, uitgevoerd worden.
- › Lars, Pauline, Valerie en Vic zijn vier pientere kleuters met een sterk eigen willetje. De meester geeft hen de opdracht om samen een groot kamp te bouwen. Ze krijgen hiervoor bepaalde materialen aangeboden zoals een grote kartonnen doos, houten latten, stokken, touwen, doeken, plastic vellen, ... Lars begint meteen latten op de grond te leggen, terwijl Pauline al met de schaar ramen wil knippen in de kartonnen doos en Vic al zelfverzekerd het doek neemt voor het “dak”. Valerie staat er wat verloren bij en zegt uiteindelijk: “Hé, maar als jullie allemaal zomaar wat doen, dan lukt het niet om een kamp te bouwen, hoor. Misschien kunnen we eerst eens aan elkaar zeggen wat we willen en dan kunnen we bouwen.” En ja, na een overleg met enkele kleine meningsverschillen en waarbij ze alle vier leerden om wat water bij de wijn te doen, kwamen ze tot een akkoord en konden ze aan de slag.

f) Aanbieden van **opdrachten die hoekoverschrijdend werken**

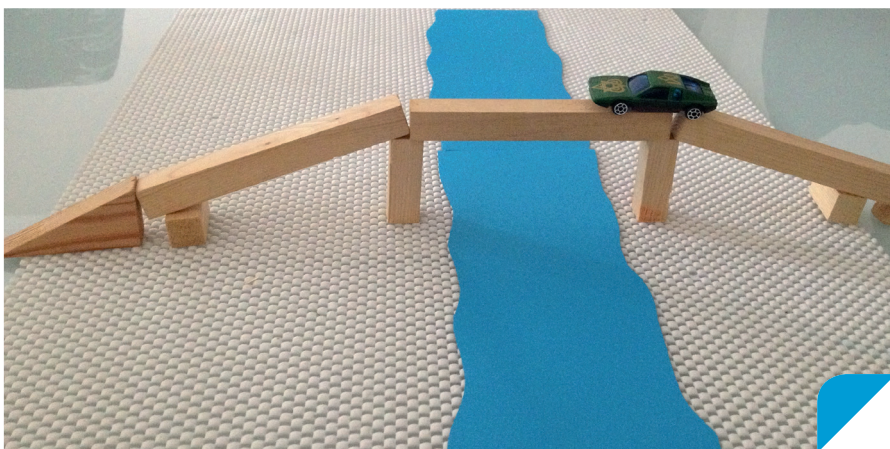
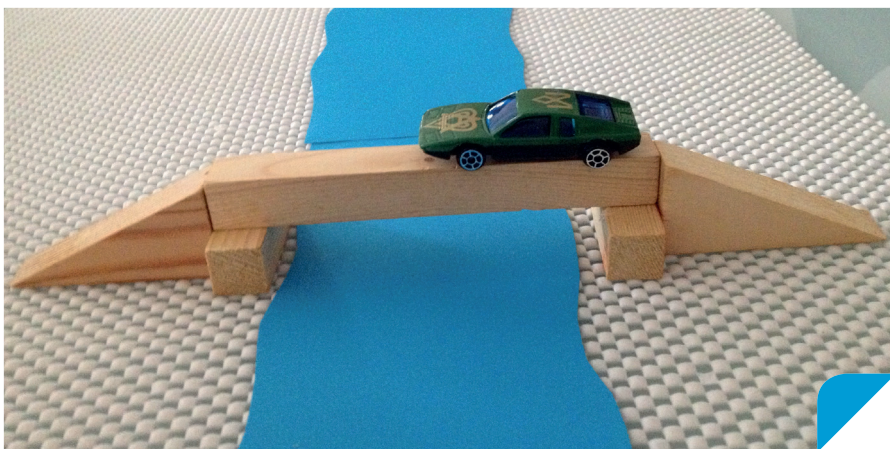
- › Thema logeren: de kleuters mogen een knuffel of pop meebrengen naar school. Die mogen een nachtje op school blijven logeren. Maar hebben we wel genoeg bedjes en dekentjes voor al die knuffels en poppen? Hoe lossen we dit op? De kleuters kunnen nu in de verschillende hoeken op zoek gaan naar materialen om bedjes, luchtmatrassen, slaapzakken, ... te maken.
- › In de huishoek willen Jana, Fien en Casper eens barbecueën. Jammer, want er is geen barbecue-stel aanwezig. Sven en Tom willen wel proberen om zelf een barbecue in elkaar te knutselen. Mits goede afspraken gemaakt worden, mogen ze van de juf gebruikmaken van de timmerhoek binnen de bouwhoek. Ze gaan al gauw aan de slag met een hamer,

een zaagje, een schroevendraaier en enkele nagels. Een half uurtje later komen ze trots hun 'barbequu' tonen: "Toch véél mooier en sterker dan gewoon met blokken te mogen bouwen, hé!"

g) Aanbieden van opdrachten die het **probleemoplossend denken** ondersteunen.

Zo kan je bijvoorbeeld een rivier nabootsen in de zandtafel en aan de ene kant van de rivier auto's plaatsen. Vraag de kinderen dan hoe de auto's aan de overkant kunnen geraken. Ze komen vast wel op het idee van een tunnel, een overzetboot of een brug. Laat hen die effectief bouwen en ondervinden of hun constructie stevig genoeg is om de auto's veilig aan de overkant te brengen. Blijkt de constructie niet stevig genoeg, moedig hen dan aan om hiervoor een oplossing te bedenken. Misschien moeten er nog pijlers onder de brug?

De ervaring leert ons dat kleuters gesloten opdrachten niet leuk vinden. Onze moraal leert ons dat we hen ook dingen moeten laten doen die ze niet zo leuk vinden, omdat ze daar later in het dagelijkse leven ook mee geconfronteerd worden. We proberen hen opvoedkundige waarden mee te geven die in onze maatschappij gelden.

.....

Soms lukt het bepaalde kleuters niet om iets te bouwen, omdat hun fijne motoriek nog niet voldoende ontwikkeld is. Moedig hen aan om door te zetten. Oefening baart kunst...

.....